

AB-3127
Third Year B. Sc. (Sem. V) Examination
March / April – 2015
Chemistry : Paper - VIII
(Physical Chemistry)

Time : 2 Hours]

[Total Marks : 50

સૂચના :

(૧)

<p>નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fillup strictly the details of signs on your answer book.</p> <p>Name of the Examination : THIRD YEAR B. Sc. (SEM. 5)</p> <p>Name of the Subject : CHEMISTRY - 8</p> <p>Subject Code No. : 3 1 2 7 Section No. (1, 2,.....) : Nil</p>	<p>Seat No. : □ □ □ □ □ □</p> <p style="text-align: center;">Student's Signature</p>
---	--

(૨) જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ દર્શાવે છે.

(૩) જરૂર જણાય ત્યાં આકૃતિ દોરો.

૧ ટૂંકમાં જવાબ લખો :

૮

(૧) કોષનો પોટેન્શિયલ E , તાપમાન સહગુણક $\left(\frac{\partial E}{\partial T}\right)_p$ અને ΔH નો સંબંધ

દર્શાવતું સમીકરણ લખો.

(૨) નિરપેક્ષ શૂન્ય તાપમાને N_2O ની સ્ફટિકમય ઘન અવસ્થામાં એન્ટ્રોપીનું મૂલ્ય શૂન્ય હોતું નથી, શા માટે ?

(૩) ફ્યુગાસિટી અને સક્રિયતા નામની બે નવી થર્મોડાયનેમિક રાશિ કયા વૈજ્ઞાનિકે અમલમાં મૂકી ?

(૪) કોષનો ઇ.એમ.એફ. ઋણ હોય તો તમે શું સમજશો ?

(૫) કયા સંદર્ભ વિદ્યુતધ્રુવમાં Hg_2Cl_2 વાપરવામાં આવે છે ?

- (દ) 298 K તાપમાને નિર્ગમન સાથેના વિદ્યુતવિભાજ્ય સાંદ્રતા કોષ (E_{wt}) અને નિર્ગમન વગરના વિદ્યુત વિભાજ્ય સાંદ્રતા કોષ (E_{wot})નો પોટેન્શિયલ અનુક્રમે 0.1262 V અને 0.0763 V હોય તો વિદ્યુત વિભાજ્યના કેટાયનના વહનાંકની ગણતરી કરો.
- (ઊ) ક્લોસિયસે ક્લોરિનના સમસ્થાનિકોને અલગ તારવવા કઈ પદ્ધતિ ઉપયોગમાં લીધી હતી.
- (ઠ) સાઈક્લોટ્રોનના શોધકોના નામ લખો.

- ૨ (અ) વાયુઓની ફ્યુગાસિટી નક્કી કરવાની આલેખી રીતનું વર્ણન કરો. ૫

અથવા

- (અ) દ્રાવ્યની પ્રમાણિત અવસ્થા એટલે શું ? વાયુ, પ્રવાહી અને ઘન પદાર્થની પ્રમાણિત અવસ્થા સમજાવો. ૫
- (બ) વરાળની નિરપેક્ષ એન્ટ્રોપી ઉષ્માગતિશાસ્ત્રના ત્રીજા નિયમનો ઉપયોગ કરીને કેવી રીતે નક્કી કરવામાં આવે છે તે સમજાવો. ૫

અથવા

- (બ) આંશિક મોલલ મુક્તશક્તિ એટલે શું ? સમીકરણ $\sum n_i d\mu_i = 0$ મેળવો. ૫
(જ્યાં μ = ઘટકોના રાસાયણિક વિભવ, n = મોલની સંખ્યા)
- (ક) પાણી માટે અવસ્થા H_2O (ઘન, $0^\circ C$) થી H_2O (પ્રવાહી, $25^\circ C$) ફેરફાર માટે એન્ટ્રોપી ફેરફાર ગણો. $0^\circ C$ એ બરફની ગલનની મોલર ઉષ્મા $1.44 \text{ k cal mol}^{-1}$ અને $H_2O(l)$ માટે C_p ની કિંમત $18.0 \text{ cal.mol}^{-1}K^{-1}$ છે. ૪

- ૩ (અ) વિદ્યુતરાસાયણિક કોષનું વર્ગીકરણ લખો. નિર્ગમન વગરના વાયુ વિદ્યુતધ્રુવ (gas electrode) સાંદ્રતા કોષના ઈ.એમ.એફ. માટેનું સમીકરણ મેળવો. ૫

અથવા

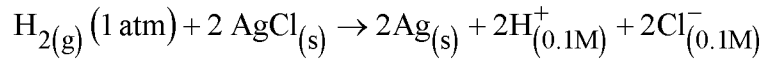
- (અ) નોંધ લખો : ૫
- (૧) વિદ્યુતરાસાયણિક શ્રેણી
- (૨) પ્રમાણિત વેસ્ટન કોષ

- (બ) નિર્ગમન વગરના રાસાયણિક (chemical cell) કોષના ઈ.એમ.એફ. માટેનું સમીકરણ મેળવો. ૫

અથવા

- (બ) દ્વિતીય સંદર્ભ વિદ્યુતધ્રુવ એટલે શું ? યોગ્ય ઉદાહરણ દ્વારા દ્વિતીય સંદર્ભ વિદ્યુતધ્રુવની રચના અને કાર્ય સમજાવો. ૫

- (ક) 25°C નિમ્નદર્શિત કોષ પ્રક્રિયા માટે પ્રમાણિત મુક્તિશક્તિ ફેરફાર $(\Delta G^{\circ}) - 41\text{kJ}$ છે. ૪

કોષનો e.m.f. ગણો.

- ૪ (અ) કેન્દ્રીય રસાયણમાં વપરાતા જુદાં જુદાં પ્રક્ષેપકો જણાવો. દરેક પ્રક્ષેપક પ્રેરિત બે કેન્દ્રીય પ્રક્રિયાઓ માટે ફક્ત સમીકરણો આપો. પ્રક્ષેપકોના ગુણદોષની ચર્ચા કરો. ૫

અથવા

- (અ) બ્રેઈનબ્રિજ માસ સ્પેક્ટ્રોગ્રાફની રચના અને કાર્યપદ્ધતિ વર્ણવો. ૫

- (બ) કણ પ્રવેગકો એટલે શું ? સાઈક્લોટ્રોનની રચના અને કાર્યપદ્ધતિનું વર્ણન કરો. ૫

અથવા

- (બ) રેખીય પ્રવેગકનો સિદ્ધાંત, રચના અને કાર્યપદ્ધતિ તેમજ ઉપયોગ લખો. ૫

- (ક) સાઈક્લોટ્રોનમાં α કણ પોતાના વર્તુળાકાર માર્ગ કે જેની ત્રિજ્યા 40 cm છે. તેને 9000 ગોસ તીવ્રતાવાળા ચુંબકીય ક્ષેત્રમાં મુક્તા વિચલન પામે છે. α -કણની શક્તિ MeV માં ગણો. (α -કણનું દળ = 4.00278 amu અને $e = 9.6 \times 10^{-10}$ esu) ૪

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) As per the instruction no. 1 of page no. 1.
(2) Draw neat and labelled diagram wherever necessary.
(3) Figures to the right indicate full marks of the question.

- 1 Answer in brief :** 8

- (1) Write equation relating cell potential E, temperature

coefficient $\left(\frac{\partial E}{\partial T}\right)_p$ and ΔH .

- (2) At absolute zero temperature the value of entropy is not zero in crystalline solid state of N_2O . Why ?
(3) Name the scientist who introduced two new thermodynamic quantities-fugacity and activity.
(4) What do you understand if the e.m.f. of the cell is negative ?
(5) In which reference electrode, Hg_2Cl_2 is used ?

- (6) At 298 K the potential of electrolyte concentration cell with transference (E_{wt}) and electrolyte concentration cell without transference (E_{wot}) are 0.1262 V and 0.0763 V respectively. Find out transport number of cation of electrolyte.
- (7) Which method was used for separation of isotopes of chlorine by Clausius.
- (8) Name the inventories of cyclotron.

- 2 (a) Describe graphical method to determine fugacity of gases. 5

OR

- (a) What is meant by standard state of a matter ? Explain the standard states of a gas, liquid and solid substances. 5
- (b) Explain how absolute entropy of a vapour is determined using third law of thermodynamics. 5

OR

- (b) What is meant by partial molal free energy ? Derive the equation $\sum n_i d\mu_i = 0$ (where μ = chemical potential of components, n = number of moles) 5
- (c) Find the entropy change for the change in state H_2O (solid, $0^\circ C$) to H_2O (liquid, $25^\circ C$). The molar entropy of fusion of ice at $0^\circ C$ is $1.44 \text{ k cal mol}^{-1}$ and C_p for $(H_2O)_l$ is $18 \text{ cal mol}^{-1} K^{-1}$. 4

- 3 (a) Classify electrochemical cells. Derive an equation for e.m.f. of gaseous electrode concentration cell without transference. 5

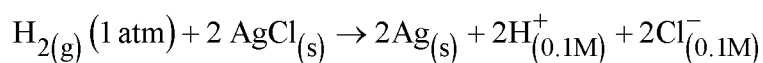
OR

- (a) Write notes on : 5
(1) Electrochemical series
(2) Standard Weston Cell
- (b) Obtain equation for e.m.f. of chemical cell without transference. 5

OR

- (b) What is Secondary reference electrode ? Explain the construction and working of secondary reference electrode giving suitable illustration. 5

- (c) For the reaction 4

(ΔG°) - 41 kJ at 25°C. Calculate the e.m.f. of the cell in which the given reaction takes place.

- 4 (a) State different projectiles used in nuclear chemistry. Give equations only for two nuclear reactions included by each projectile. Discuss the merits and demerits of different projectiles. 5

OR

- (a) Describe construction and working of Bainbridge mass spectrograph ? 5
- (b) What are accelerators ? Explain construction and working of cyclotron. 5

OR

- (b) Write principle, construction, working and uses of linear accelerator. 5

- (c) In a cyclotron α -particle in a circular path having radius of 40 cm gets deviated under magnetic field of 9000 gauss. Calculate energy of α -particle in MeV (Mass of α -particle = 4.00278 amu and $e = 9.6 \times 10^{-10}$ esu) 4
-